

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 5

Засновано у 2015 році

Рівне – 2017

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 5 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 290 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, навчально-методичної роботи та гуманітарної політики Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелєх Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелєх Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання РДГУ;

Сойчук Р. Л., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензент: **Коляда Н. М.** – доктор педагогічних наук, професор; завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №6 від 25 травня 2017 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

Пустовіт Г. П. Ставлення дитини до природи як домінанта формування екологічної вихованості учнів у позашкільних навчальних закладах	7
Павелків Р. В. Психологічні особливості рефлексії у структурній організації особистості	20
Петренко О. Б., Пелех Ю. В., Пелех Л. Р. Інноваційне управління вищими навчальними закладами: теоретичний аналіз проблеми	31
Jaroslav Jagiela. Tratsactional analysis – educational applications	41
Карпенчук С. Г., Іванюк-Семенюк Л. Ю. Педагогічний закон у контексті історії розвитку науково-педагогічної думки	51
Лісова С. В. Педагогічна креативність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах розвитку інноваційної освіти	65
Потапчук Т. В. Відповідальність як наукова проблема	75
Ящук І. П. Шкільна бібліотека у структурі загальноосвітнього навчального закладу	86
Кіндрат В. К., Литвиненко С. А., Кіндрат Н. П. Проблема національно-патріотичного виховання студентів спеціальності «фізичне виховання» у Рівненському державному гуманітарному університеті	95
Боровець О. В., Демчук М. В. Особливості формування соціальної компетентності молодших школярів	109
Бричок Б. П. Природовідповідна освіта – вимога сьогодення	115
Гудовсек О. А. Проблема підготовки учителів образотворчого мистецтва в Україні: стан дослідженості	120
Дупак Н. В. Проектування змісту професійної освіти у сучасний період розвитку суспільства	130

Казанішена Н. В. Організація освітньо-виховної роботи на екологічній стежці «Сатанівська перлина»	139
Кіндрат П. В., Кіндрат В. К., Семенович С. В. Упровадження національної стратегії з оздоровчої рухової активності: нормативні аспекти.	147
Панчук А. П., Панчук І. В. Туристична індустрія України.....	154
Петренко С. В. Активні форми навчання у вищій школі: актуалізація інноваційного досвіду США	161
Сойчук Р. Л. Методи виховання національного самоствердження в учнівської молоді	172
Стельмашук Ж. Г. Освітньо-виховний простір сільської школи як чинник національно-патріотичного виховання учнів.....	183
Сяська Н. А. Виховання інформаційної культури під час вивчення елементів стохастики у курсі математики основної школи	194
Федоришин О. П. Collaborative learning and its influence on the development and formation of students' social skills	200
Ціпан Т. С., Гоголь В. А. Учнівське самоврядування як чинник формування акмеологічного простору школи	207
Кислюк О. О., Кислюк П. В. Застосування комп'ютерних технологій у роботі класного керівника	218
Регула Т. А., Михальчук Т. М., Береговська Н. О. Шкільний сайт як засіб організації національно-патріотичного виховання учнівської молоді	225
Доробки молодих науковців	
Баліка Л. М. Використання інформаційних технологій у роботі шкільної бібліотеки	233
Дем'янюк І. В. Т. Д. Дем'янюк про формування сучасної парадигми науково-методичної роботи з педагогами	241
Дуброва А. С. Застосування комп'ютерних технологій, а саме методу проєктів у системі інтенсивного вивчення іноземних мов	252

Осипчук О. П. Психолого-педагогічні засади розуміння й усвідомлення моральних норм та вимог учнями молодшого шкільного віку.....	258
Тимощук А. А. Формування творчої особистості школяра у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	265
Федорук О. М. Використання інформаційних технологій у професійній підготовці документознавця	272
Шпичак І. П. Інноваційні форми соціального виховання дітей (20-ті роки ХХ ст.): пошуки, реалії, перспективи.....	279
Відомості про авторів	288

6. Sukhomlynskyi V.O. Sertse viddaiu ditiam. Peredmovna [I Give My Heart to Children. Preface] // Vybrani tvory. V 5 t. – K., 1977. – Т.3. – С. 7. (in Ukrainian)

Аннотация. Существующая практика набора студентов в ВУЗ путем внешнего независимого оценивания (тестирования) без учета природосоответствия должна быть изменена. Успех в жизни зависит прежде всего от выбора профессии на основании врожденных способностей. На начальную школу положена ответственность – дать каждому ребенку своеобразный навигатор, который поведет его по жизненным дорогам.

Ключевые слова: природосоответствие, интеллект, IQ, одаренность, наследственность, гены.

Summary. The current practice of entering students to higher education institutions by external independent evaluation (testing) without taking into account environmental compliance must be changed. Without taking into account these inclinations force learning with excessive loads lead to the collapse. The main task of the elementary school is to identify the dominant inclinations of each student and to determine the future direction of his education. It has the responsibility to give each child a kind of navigator which will guide her along the roads of life. Success in life depends primarily on the choice of profession based on instincts. The genius which is seen in the early age does not mean success in life.

Key words: nature correspondence, intellect, IQ, giftedness, heredity, genes.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2017

О. А. Гудовсек

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ: СТАН ДОСЛІДЖЕНСТІ

Анотація. У статті розкрито різні аспекти підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в Україні. На основі аналізу науково-педагогічної літератури та дисертаційних досліджень, виокремлено педагогів, що розглядали проблему підготовки учителів образотворчого мистецтва як в історичному аспекті, так і на сучасному етапі. Вказано найбільш значущі проблеми, яких торкаються у своїх дослідженнях сучасні науковці, зокрема: формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва; готовність майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до професійного саморозвитку; формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; застосування народної художньої творчості у фаховій підготовці

майбутнього вчителя образотворчого мистецтва; підготовки вчителів декоративно-прикладного мистецтва як складова підготовки педагогів образотворчого мистецтва. Автором встановлено, що, незважаючи на дослідження різних аспектів підготовки вчителів образотворчого мистецтва в сучасній Україні, проблема підготовки вчителів образотворчого мистецтва в історичному ракурсі ґрунтовно не досліджувалась. Це є перспективою подальших досліджень.

Ключові слова: вчитель, образотворче мистецтво, підготовка вчителів, вищий навчальний заклад, фахова підготовка.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції модернізації освіти, що формуються на ґрунті багатовікових вітчизняних традицій, актуалізують необхідність переосмислення педагогічного досвіду минулого, який сприяє збагаченню науки цінними історико-педагогічними ідеями і фактами та позитивно впливає на підвищення якості освіти майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Образотворче мистецтво спрямоване на духовно-творчий розвиток особистості, гуманізацію та гуманітаризацію навчально-виховного процесу як у загальноосвітніх навчальних закладах, так і у вищій школі.

Зміст підготовки майбутніх учителів до викладання образотворчого мистецтва відповідає основним положенням і завданням чинного Державного стандарту початкової загальної освіти (2011), Державний стандарт повної загальної освіти (2013), Концепції загальної мистецької освіти (2003), Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004), Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Закону України «Про вищу освіту» (2014), Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти та інших нормативних документах. У них не лише проголошується важливість таких ідей, як залучення дітей та молоді до образотворчого мистецтва, а й містяться конкретні заходи щодо їх реалізації. Таким чином, перед вищою школою гостро постає проблема забезпечення умов для фахового зростання майбутніх учителів образотворчого мистецтва, готових до безперервного професійного саморозвитку впродовж життя, здатних постійно вдосконалювати себе й власну діяльність відповідно до потреб суспільства.

Аналіз останніх досліджень з проблеми показує, що методиці викладання образотворчої діяльності присвячено роботи Д. Кардовського, Є. Кондахчана, А. Соловйова, В. Фаворського та інших. Науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах висвітлено у працях А. Антоновича, Г. Беди, Н. Боголюбова, М. Кириченка, І. Кириченка, С. Коновець, В. Кузіна, В. Сироти, М. Ростовцева та ін. Важливість використання мистецтва у фаховій підготовці вчителів обґрунтував І. А. Зязюн, доцільність використання мистецького потенціалу у процесі формування здібностей вчителя висвітлювала О. П. Рудницька, необхідність взаємодії з мистецтвом та вплив мистецтва на розвиток

творчих здібностей окреслювали у своїх працях Г. Ващенко, А. Канарський, Е. Кібрік, Н. Киященко, В. Костін та ін..

Окремі питання викладання образотворчого мистецтва в початкових школах різних регіонів України розкрито в роботах О. Волинська, В. Ворожбіт, І. Малиніної, Н. Межової, О. Попик, М. Ростовцева, С. Тарануценка, Ф. Уманцева та ін..

Особливості підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва розглядали О. М. Каленюк, М. О. Пічкур, Л. М. Покровчук, М. М. Ростовцев, М. І. Стась, О. В. Ткачук.

Метою статті є систематизація та узагальнення наукових досліджень педагогів щодо підготовки учителів образотворчого мистецтва в Україні

Виклад основного матеріалу дослідження. Образотворче мистецтво є невід'ємною складовою всіх рівнів освітньої системи, це найефективніший спосіб реалізації творчого потенціалу людини, стимулювання яви.

Аналіз наукової літератури та дисертаційних праць засвідчує значну увагу вчених до різних аспектів підготовки вчителів образотворчого мистецтва в Україні.

Так, у дисертаційному дослідженні Л. Ейвас узагальнено розвиток системи підготовки вчителів декоративно-прикладного мистецтва в Україні другої половини ХХ - початок ХХІ століття. Автором встановлено, що в 70-90 рр. ХХ ст. відбулося формування змісту шкільного образотворчого мистецтва на національному ґрунті. Як наслідок – проходить перегляд змісту підготовки вчителів образотворчого мистецтва на художньо-графічних факультетах педагогічних інститутів. Започатковується підготовка вчителів образотворчого мистецтва на факультетах початкового навчання як додаткова спеціальність. Педагог встановила, що в досліджений період виділяється дві ланки системи підготовки вчителів декоративно-прикладного мистецтва: допрофесійна та професійна. Допрофесійна підготовка передбачала оволодіння основами образотворчої грамоти, навичками просторового мислення, композиційного розміщення, художніми техніками, специфічними художньо-декоративними вміннями та навичками. Професійна освіта майбутніх вчителів декоративно-прикладного мистецтва здобувається на двох підрівнях: педагогічна освіта - у вищих педагогічних навчальних закладах (педагогічних училищах та інститутах) та художня освіта - у вищих художньо-промислових навчальних закладах. Дослідниця визначила, що система підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва є частиною підготовки педагога образотворчого мистецтва [2].

У свою чергу, М. Пічкур, досліджуючи формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва на матеріалі композиції, стверджує, що професійна культура вчителя розглядається як єдність культури особистості з її фаховою майстерністю, які внаслідок взаємовпливу і взаємопроникнення становлять систему соціально-

професійних особистісних якостей. Родовою ознакою кожного компонента цієї системи є композиційність. У свою чергу, професійна культура вчителя образотворчого мистецтва включає такі компоненти: професійну мотивацію (інтерес до композиції творчих педагогічних рішень, у тому числі і в галузі образотворчого мистецтва); професійні знання (про способи і результати педагогічної композиції); професійну майстерність (уміння будувати педагогічний процес). Дослідник визначає композицію як основу формування професійної культури вчителя образотворчого мистецтва. На основі цього ним розроблені критерії сформованості професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: 1) знання універсальних композиційних закономірностей і виражальних засобів; 2) здатність адекватно сприймати композиційні об'єкти; 3) уміння створювати композицію в різних видах професійної діяльності; 4) самокомпонування (самовдосконалення). Здійснений аналіз навчальних планів та програм курсу композиції у вищих закладах освіти дав змогу педагогу зробити висновок, що на сучасному етапі не існує дисципліни «Основи композиції» для вчителів початкових класів із додатковою спеціальністю «Образотворче мистецтво». Це зумовило необхідність розроблення цілісної програми спецкурсу «Основи композиції», яку було покладено в основу дидактичної моделі поетапного формування професійної культури студентів, майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Основний акцент у змісті спецкурсу зроблено на встановлення зв'язку композиції з різними галузями знань і пошук шляхів активізації процесу оволодіння студентами композиційною діяльністю [5].

Застосування народної художньої творчості у фаховій підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва, О. Піддубною визначено як складний комплексний багатофункціональний процес, що характеризується традиційністю, майстерністю, індивідуальністю та спрямованістю на усвідомлення майбутніми вчителями мотивів, потреб своєї діяльності в застосуванні народної художньої творчості та забезпечує формування професійних знань, набуття практичних умінь, навичок у галузі образотворчого мистецтва. Народна художня творчість - діяльність, результатом якої є створення творів мистецтва, що характеризуються традиційністю, мистецтвом майстра, оригінальністю, неповторністю, індивідуальністю. Педагогом здійснено класифікацію видів народної художньої творчості за такими ознаками: національною, етнографічною, територіальною, матеріалом виготовлення, асортиментом, прийомами та технікою художнього оздоблення; типом, видом і мотивами малюнка, орнаменту, призначенням для подальшого використання при вивченні предметів художньо-естетичного циклу, що сприятиме ефективному застосуванню народної художньої творчості у фаховій підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва з дисциплін: живопис, малюнок, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, історія мистецтва, методика викладання образотворчого мистецтва тощо. У дослідженні розроблено та апробовано модель фахової підготовки

майбутніх учителів образотворчого мистецтва засобами народної художньої творчості, яка включає єдність принципів, цілей, змісту, форм, методів, засобів навчальної та позанавчальної діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва [4].

З метою підготовки висококваліфікованих учителів образотворчого мистецтва, формування у них смаку на основі глибокого розуміння українських народних традицій мистецтва, дослідницею розроблено та введено у практику інтегрований факультативний курс «Народна художня творчість у фаховій підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва». Основними завданнями курсу є: розвиток здібностей та художнього мислення майбутніх учителів, ознайомлення студентів із народним мистецтвом та методикою творчого пошуку, формування вміння виготовляти власноручно мистецькі вироби розвитку національної самосвідомості [3].

Досліджуючи готовність майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до професійного саморозвитку, Наталя Чорна визначає її як професійно важливу якість особистості студента, котра характеризується позитивним ставленням до мистецько-педагогічної діяльності, прагненням до постійного самотворення на засадах акмеологічних позицій, що формується в процесі самостійного поглиблення фахових знань, розвитку мистецьких умінь і навичок, удосконалення педагогічної майстерності, а також реалізації особистісних можливостей і професійного творчого потенціалу. Проаналізувавши науково-методичну літературу, педагогом окреслено методологічні підходи щодо формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей: акмеологічний, особистісно орієнтований, системний, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний, креативний. Система мистецької підготовки охоплює навчальну діяльність (аудиторна та групова робота) і позааудиторну роботу (мистецькі гуртки, концертно-виконавська діяльність, творчі майстерні тощо) [10].

Розроблена дослідницею авторська модель формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей, визначена як схематичне зображення структурних компонентів спостережуваного процесу відповідно до мети, завдань, методологічних підходів, що містить критерії, показники, рівні сформованості означеної якості, а також методику реалізації педагогічних умов, яка передбачала три взаємопов'язані етапи: ціннісно-мотиваційний (формування мотиваційного компонента готовності до професійного саморозвитку студентів; активізація інтересу до мистецько-педагогічної діяльності; ознайомлення з основними вимогами та високими взірцями діяльності вчителів мистецьких спеціальностей), когнітивно-діяльнісний (формування компетентності професійного саморозвитку майбутніх учителів; засвоєння системи знань про сутність, зміст, особливості професійного саморозвитку; оволодіння практичними навичками і вміннями власного професійного саморозвитку; підвищення рівня

мистецької ерудиції) та особистісно-творчий (створення умов максимальної творчої самореалізації; творче застосування студентами набутих умінь, навичок і технологій здійснення професійного саморозвитку; активізація самостійної мистецької діяльності з метою розкриття творчого потенціалу; формування креативно-діяльнісного компоненту готовності до професійного саморозвитку).

У межах експериментального дослідження був впроваджений спецкурс для студентів вищих навчальних закладів «Основи професійного саморозвитку майбутнього вчителя», завданням якого було формування ціннісних орієнтирів щодо майбутньої професійної діяльності вчителя мистецьких спеціальностей; актуалізація в студентів мотивації професійного зростання; усвідомлення ролі професійного саморозвитку; забезпечення майбутнього спеціаліста системою знань та практичними навичками і вміннями щодо професійного саморозвитку в майбутній мистецько-педагогічній діяльності; ознайомлення майбутніх учителів із сучасними інноваційними педагогічними технологіями [11].

У дослідженні Т. Стрітьєвич підготовку вчителя образотворчого мистецтва розглянуто як цілісну систему формування загальнопедагогічних та спеціальних знань, умінь, навичок студентів, їх здатності до художньо-педагогічної діяльності. На переконання педагога, ця система проявляється: у різних видах діяльності, де є тісний взаємозв'язок загальнопедагогічних та спеціальних знань; в змісті навчального матеріалу, де у взаємозв'язку представлені психолого-педагогічні, методичні та спеціальні знання, уміння, навички; методичній оснащеності; практичній підготовці вчителя, здатного використовувати набуті знання та вміння не лише на уроці образотворчого мистецтва, але й у різних видах позаурочної роботи, досвід творчої діяльності, що включає мобільність використання набутих в вищому навчальному закладі знань, умінь та навичок, а також потреби у постійній самоосвіті, самовдосконаленні та саморозвитку [8].

Педагог стверджує, що провідними педагогічними засобами реалізації умов формування здатності до професійного саморозвитку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва виступають форми та методи навчання на основі особистісно-діяльнісного підходу – це самостійна робота, педагогічна практика, позааудиторна робота, науково-дослідна робота, проблемно-діалогічні лекції, імітаційні, ділові, організаційно-дієві ігри, педагогічні тренінги, робота з діяльнісною та особисто-професійною моделями вчителя образотворчого мистецтва, самостійна робота студентів з професійного самовдосконалення тощо.

У дослідженні виокремлено основні компоненти здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва: мотиваційний; змістовий; рефлексивний. Розроблено та експериментально перевірено методику формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка включає в себе: мету, завдання, зміст, форми, методи, умови та шляхи їх упровадження [9].

Важливим елементом дослідження є розробка нової модульної програми курсу «Вступ до спеціальності» для підготовки вчителів образотворчого мистецтва, зміст якої підсилено положеннями про професійний саморозвиток майбутнього вчителя, спрямованих на актуалізацію особистих мотивів та цінностей; ідентифікацію сучасного вчителя; самоідентифікацію [1].

М. Стась стверджує, що фахова підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва в сучасних умовах має бути зорієнтована на їхню художню творчість і передбачає не стільки передачу професійних знань та умінь, скільки формує їхні творчі здібності. Досліджуючи методику формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва, педагог визначає, що «творчі здібності майбутніх учителів образотворчого мистецтва» - особистісні утворення, які спонукають до постійного творчого пошуку, необхідності оволодіння творчими вміннями, результатом чого є створення нових творів образотворчого мистецтва «за законами краси» за критеріями новизни, оригінальності та об'єктивної значущості [7]. Процес формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва відбувається, передусім, шляхом включення кожної особистості в активну художньо-творчу діяльність і має свою специфіку, яка полягає у постійному вирішенні поставлених перед ними художньо-творчих завдань. Такий процес, за нашим висновком, вимагає чіткого планування організаційних і дидактичних дій, а саме: забезпечення педагогічних умов формування творчих здібностей; комплексне застосування розроблених програм з малюнку, живопису, композиції, кольорознавства, історії мистецтв та методики викладання образотворчого мистецтва; встановлення оптимальних зв'язків між завданнями дидактичного й творчого типу, їх послідовність; використання ефективних форм та методів активізації художньо-творчої діяльності.

Педагогом розроблена та апробована методика формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка включала три етапи. Пошуково-адаптаційний етап був спрямований на виявлення міри зацікавленості майбутніх учителів художньо-творчою діяльністю, підбиралися методи, засоби та форми ефективного впливу з боку викладача на формування творчих здібностей студентів. З цією метою дослідником застосовувалися авторські методи: «візуально-репродуктивного впливу» (забезпечує реалізацію вимог принципу наочності та репродуктивного відтворення художніх зразків шляхом використання інших виражальних засобів та матеріалів (за вибором студента)); «колірної та знаково-символічної виразності» (систематичне включення у навчальний процес практичних завдань, спрямованих на вираження внутрішньої концепції особистості майбутнього вчителя через нефігуративність, що допомагало їхній адаптації у новому середовищі). Ці методи дають змогу суттєво підвищити рівень зацікавленості й інтересу до художньої діяльності. Під час зображувально-виражального етапу здійснювалося комплексне застосування розроблених навчальних програм з малюнка, живопису та композиції;

встановлювались оптимальні зв'язки між завданнями дидактичного й творчого типу, їх послідовність; використовувалися активні форми та методи активізації художньо-творчої діяльності. Останній аналітично-загальноючий етап був зорієнтований на здійснення аналізу художньо-творчих робіт майбутніх учителів образотворчого мистецтва з метою перевірки дієвості створеної методики формування творчих здібностей [6].

Висновки та перспективи подальших розвіток. Провівши теоретичний аналіз наукових досліджень сучасних педагогів щодо різних аспектів підготовки вчителів образотворчого мистецтва в Україні, дійшли висновку, що підготовка вчителів образотворчого мистецтва в історичному ракурсі ґрунтовно не досліджувалася. Це є перспективою подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бабенко Л. В. Вступ до спеціальності: програма для факультетів по підготовці вчителів образотворчого мистецтва педагогічних університетів / Л. В. Бабенко, Т. М. Стрітьєвич. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008 р. – 12 с.
2. Ейвас Л. Ф. Розвиток системи підготовки...вчителів декоративно-прикладного мистецтва в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.01 / Л. Ф. Ейвас; Хмельн. гуманіст. педагогічна академія. – Хмельницький, 2017. – 23 с.
3. Піддубна О. М. Народна художня творчість у фаховій підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук 13.00.04 / О. М. Піддубна; Житом. держ. ун-т. ім. І. Франка. – Житомир, 2009. – 20 с.
4. Піддубна О. М. Педагогічні основи фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва / О. М. Піддубна // Педагогіка і психологія професійної освіти // науково-методичний журнал. – 2008. – № 5 – С. 106-110.
5. Пічкур М. О. Формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (на матеріалі композиції): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. О. Пічкур ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2000. – 20 с.
6. Стась М. І. Методика формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / М. І. Стась ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2007. – 20 с.
7. Стась М. І. Методичні рекомендації з формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва./ М. І. Стась. – Черкаси: ЧНУ, 2007. – 36 с.
8. Стрітьєвич Т. М. Активні методи навчання у підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва / Т. М. Стрітьєвич // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси : РВВ Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, 2008. – Вип. 129. – С. 125–130.

9. Стрітьєвич Т. М. Формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. М. Стрітьєвич ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2009. – 20 с.
10. Чорна Н. Б. Критерії готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей / Н. Б. Чорна // Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнародної наук.-практ. конференції. – Луганськ : Янтар, 2012. – С. 197-201.
11. Чорна Н. Б. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.Б.Чорна; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2016. – 20 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Babenko L. V. Vstup do spetsialnosti: prohrama dlia fakultetiv po pidhotovtsi vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva pedahohichnykh universytetiv [Introduction to the Profession: Program for Faculties for Training Teachers of Arts of Pedagogical Universities] / L. V. Babenko, T. M. Strityevych. – Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2008 r. – 12 s. (in Ukrainian)
2. Eyvas L. F. Rozvytok systemy pidhotovky...vchyteliv dekoratyvno-prykladnoho mystetstva v Ukraini (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia): avtoref. dys. ... kand. ped. nauk 13.00.01 [The Development of Training...of Teachers of Decorative Art in Ukraine (second half of the XX – beginning of the XXI centuries): avtofef. dis... kand.,, ped. sciences 13.00.01] / L. F. Eyvas; Khmeln. humanist. pedahohichna akademiya. – Khmelnytsky, 2017. – 23 s. (in Ukrainian)
3. Piddubna O. M. Narodna khudozhnia tvorchist u fakhoviy pidhotovtsi maybutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk 13.00.04 [Folk Arts in Professional Training of Future Teachers of Arts: Autoref. dis.... cand... ped. sciences 13.00.04] / O. M. Piddubna; Zhytom. derzh. un-t. im. I. Franka. – Zhytomyr, 2009. – 20 s. (in Ukrainian)
4. Piddubna O. M. Pedahohichni osnovy fakhovoyi pidhotovky maybutnikh vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Pedagogical Bases of Professional Training of Future Teachers of Arts] / O. M. Piddubna // Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity // naukovo-metodychnyy zhurnal. – 2008. – № 5 – S. 106-110. (in Ukrainian)
5. Pichkur M. O. Formuvannya profesiynoyi kultury maybutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva (na materialі kompozytsiyi): avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 [Formation of Professional Culture of the Future Teacher of Arts (based on composition): Avtoref. dis ... cand... ped. sciences: 13.00.04] / M. O. Pichkur ; In-t pedahohiky i psykholohiyi prof. osvity APN Ukrainy. – K., 2000. – 20 s. (in Ukrainian)

6. Stas M. I. Metodyka formuvannia tvorchykh zdibnostey maybutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.02 [Methods of Forming Creative Abilities of Future Teachers of Arts: Autoref. dis... cand. ped. Sciences 13.00.02] / M. I. Stas ; Nats. ped. un-t im. M.P.Drahomanova. – K., 2007. – 20 s. (in Ukrainian)
7. Stas M. I. Metodichni rekomendatsiyi z formuvannia tvorchykh zdibnostey maybutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Methodical Recommendations on Forming Creative Abilities of Future Teachers of Arts] / M.I.Stas. Cherkasy: ChNU, 2007. – 36 s. (in Ukrainian)
8. Stritievych T. M. Aktyvni metody navchannya u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Active Learning Methods in the Preparation of Future Teachers of Arts] / T. M. Stritievych // Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya: Pedagogichni nauky. – Cherkasy: RVV Cherkaskoho natsionalnoho universytetu im. B. Khmelnytskoho, 2008. – Vyp. 129. – S. 125–130. (in Ukrainian)
9. Stritievych T. M. Formuvannya zdatnosti do profesiynoho samorozvytku maybutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 [The Formation of the Ability to Professional Self-development of Future Teachers of Arts: autoref. dis... kand. ped. sciences: 13.00.04] / T. M. Stritievych ; Cherkas. nats. un-t im. B.Khmelnyskoho. – Cherkasy, 2009. – 20 s.(in Ukrainian)
10. Chorna N. B. Kryterii hotovnosti do profesiynoho samorozvytku maybutnikh uchyteliv mystetskykh spetsialnostey [Criteria of Readiness to Professional Self-development of Future Teachers of Artistic Disciplines] / N. B. Chorna // Mystetska osvita v konteksti hlobalizatsii ta polikulturnosti : zb. nauk. pr. za materialamy Mizhnarodnoii nauk.-prakt. konferentsii. – Luhansk : Yantar, 2012. – S. 197-201. (in Ukrainian)
11. Chorna N. B. Formuvannya hotovnosti do profesiynoho samorozvytku maybutnikh uchyteliv mystetskykh spetsialnostey: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 [Formation of Readiness to Professional Self-development of Future Teachers of Artistic Disciplines: autoref. dis... kand. ped. sciences: 13.00.04] / N.B.Chorna; Vinnyts. derzh. ped. un-t im. M. Kotsyubynskoho. Vinnytsya, 2016. – 20 s. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье раскрыты различные аспекты подготовки будущих учителей изобразительного искусства в Украине. На основе анализа научно-педагогической литературы и диссертационных исследований выделены педагоги, что рассматривали проблему подготовки учителей изобразительного искусства как в историческом значении, так и на современном этапе. Указано наиболее значимые проблемы, которые касаются в своих исследованиях современные ученые, в частности: формирование творческих способностей будущих учителей изобразительного искусства; готовность будущих учителей художественных специальностей к профессиональному саморазвитию; формирования профессиональной культуры будущего учителя изобразительного искусства;

применение народного художественного творчества в профессиональной подготовке будущего учителя изобразительного искусства; подготовка учителей декоративно-прикладного искусства как составляющая подготовка педагогов изобразительного искусства. Автором установлено, что несмотря на проведение исследования различных аспектов подготовки учителей изобразительного искусства в современной Украине, проблема подготовки учителей изобразительного искусства в историческом ракурсе основательно не исследовалась. Что является перспективой дальнейших исследований.

Ключевые слова: учитель, изобразительное искусство, подготовка учителей, высшее учебное заведение, профессиональная подготовка.

Summary. In the paper the various aspects of the future teachers of arts in Ukraine are disclosed. Based on the analysis of scientific and educational literature and dissertations teachers who dealt with the problem of training teachers of fine arts in historical perspective as well as today are singled out.

In the paper it is specified the most important problems which modern scientists affect in their studies, including: formation of creative abilities of future teachers of fine arts; the readiness of the future teachers of artistic disciplines for professional self-development; formation of professional culture of the future teacher of the fine arts; use folk art in professional training of future teachers of fine arts; training teachers of arts and crafts as part of preparation of teachers of art. It is founded by the author that despite the study of various aspects of training teachers of fine arts in modern Ukraine, the problem of training teachers of fine arts in historical perspective is not thoroughly investigated. This is the prospect of further research. The author found that despite the study of various aspects of training teachers of fine arts in modern Ukraine, the problem of training teachers of fine arts in historical perspective not thoroughly investigated. What is the prospect of further research.

Keywords: teacher, arts, teacher training, institution of higher education, professional training.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017

Н. В. Дупак

ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки нагальним завданням для системи освіти має стати удосконалення мережі навчальних закладів професійної освіти, створення навчальних закладів нового типу, інтеграція номенклатури професій, створення нових стандартів професійної освіти, розробка нових навчальних планів і програм, що неможливо без інтеграції з міжнародними освітніми

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 5

Упорядники:
проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 25.05.2017 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 5 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 290 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Віддруковано засобами оперативної поліграфії

УРМ-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;

тел.: 0362-64-21-34